ליקוטי הלכות — הלכות מצרנות

עַל פִּי הַמְבֹאָר לְעֵיל בְּהִלְכוֹת נִזְקֵי שְׁכֵנִים הֲלָכָה א' שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַרְחָקָה בֵּין אִילָנֵי הַשָּׂדֶה שֶׁהֵם בְּחִינַת הָעֲשִׂירוּת שֶׁשָּׁם שֹׁרֶשׁ הַנְּפָשׁוֹת כַּנַּ"ל וְעַל כֵּן תִּקְנוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה לַעֲשׂוֹת הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר שֶׁבַּעַל הַמֵּצַר קוֹדֵם לִקַּח הַשָּׂדֶה הַסְּמוּכָה לְשָׂדֶה שֶׁלּוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁדוֹתָיו יַחַד וְלֹא יַפְסִיק אֶחָד בְּאֶמְצַע, כִּי בְּוַדַּאי רָאוּי כָּךְ שֶׁיִּהְיוּ הָאִילָנוֹת, שֶׁהֵם מִשֹּׁרֶשׁ אֶחָד בְּמָקוֹם אֶחָד, וּלְקָרֵב אוֹתָם בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר וְלֹא יַפְסִיקוּ אִילָנוֹת אֲחֵרִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכְחִישׁוּ זֶה אֶת זֶה כַּנַּ"ל, וּבָזֶה עוֹשִׂין טוֹבָה גְּדוֹלָה לְבַעַל הַמֵּצַר שֶׁעַל יְדֵי זֶה כָּל שְׁדוֹתָיו בְּמָקוֹם אֶחָד וְאַזַּי הוּא מְקַבֵּץ שָׁרְשֵׁי נַפְשׁוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד, כִּי שֹׁרֶשׁ הַנְּפָשׁ בַּעֲשִׂירוּת כַּנַּ"ל. וְזֶה שֶׁאָמַר הֶחָכָם:

הַצִּילֵנִי מִפְּגוּר הַנֶּפֶשׁ שֶׁלֹּא יִהְיוּ נְכָסָיו מְפֻזָּרִין בִּמְקוֹמוֹת רַבִּים, כִּי בְּוַדַּאי זֶה הוּא פְּגוּר הַנֶּפֶשׁ מַמָּשׁ, כִּי שֹׁרֶשׁ הַנֶּפֶשׁ בְּהַנְּכָסִים וְהָעֲשִׂירוּת כַּנַּ"ל. נִמְצָא, שֶׁעַל יְדֵי זֶה שֶׁהַבַּעַל מַצָּרָא קוֹדֵם עַל יְדֵי זֶה מְקַבֵּץ בְּיַחַד חֶלְקֵי נַפְשׁוֹ בְּיַחַד. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, "וְעָשִׂיתָ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר". וְלָמְדוּ מִכָּאן, שֶׁבַּעַל מַצָּרָא קוֹדֵם, כִּי עַל זֶה נֶאֱמַר וְעָשִׂיתָ הַטּוֹב, 'הַטּוֹב' דַּיְקָא, כִּי זֶה עִקַּר הַטּוֹב שֶׁיִּהְיֶה כָּלוֹ אֶחָד, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁכָּלוֹ אֶחָד הוּא, כֻּלּוֹ טוֹב. וְעִקַּר שְׁלֵמוּת הַנֶּפֶשׁ כְּשֶׁהוּא מְכֻנָּסֶת וּמְקֻבֶּצֶת עִם כָּל חֶלָקֶיהָ בְּיַחַד בִּבְחִינַת כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב. כִּי פְּגוּר הַנֶּפֶשׁ הוּא בִּבְחִינַת פְּגוּר לָרְשָׁעִים שֶׁהוּא בְּחִינַת נַפְשׁוֹת עֲשָׂו, שֶׁהֵם נִקְרָאִים נְפָשׁוֹת רַבִּים, אֲבָל כְּשֶׁמְּקַבֵּץ וּמְכַנֵּס חֶלְקֵי נַפְשׁוֹ בְּיַחַד זֶה בִּבְחִינַת כִּנּוּס לַצַּדִּיקִים, בְּחִינַת נַפְשׁוֹת יַעֲקֹב שֶׁהֵם נִקְרָאִים נֶפֶשׁ אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, כִּי הֵם מִבְּחִינַת כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב. וְזֶה הַטּוֹב נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי דִּינָא דְּבַעַל מַצָּרָא קוֹדֵם, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מְקַבֵּץ נְכָסָיו וּשְׁדוֹתָיו בְּמָקוֹם אֶחָד שֶׁשָּׁם שָׁרְשֵׁי נַפְשׁוֹ כַּנַּ"ל. נִמְצָא, שְׁמְקַבֵּץ חֶלְקֵי נַפְשׁוֹ בְּיַחַד בִּבְחִינַת כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב כַּנַּ"ל. וְזֶה "וְעָשִׂיתָ הַטּוֹב כַּנַּ"ל:

וְעַל כֵּן יַעֲקֹב שֶׁהוּא בְּתַכְלִית הָאַחְדוּת, כִּי הָיְתָה מִטָּתוֹ שְׁלֵמָה וְכָל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְבֵית יַעֲקֹב שִׁבְעִים נֶפֶשׁ בִּלְשׁוֹן יָחִיד כַּנַּ"ל, עַל כֵּן נַחֲלַת יַעֲקֹב נַחֲלָה בְּלִי מְצָרִים, כִּי נַחֲלָתוֹ כֻּלּוֹ אֶחָד, כִּי אֵין מִי שֶׁיַּפְסִיק וְיַעֲשֶׂה גְּבוּל וּמֵצַר לְנַחֲלָתוֹ מֵאַחַר שֶׁנִּכְלָל נַפְשׁוֹ בִּבְחִינַת כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב, כִּי הַמְצָרִים הֵם רַק מִבְּחִינַת רִבּוּי כַּנַּ"ל, אֲבָל בִּבְחִינַת כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב אֵין שׁוּם מֵצַר וּגְבוּל כַּנַּ"ל. וּבִשְׁבִיל זֶה תִּקְנוּ דִּינָא דְּבַר מַצָּרָא כְּדֵי לְהַרְחִיב גְּבוּלוֹ בְּיוֹתֵר, כְּדֵי שֶׁיִּתְקָרֵב וְיִכְלֹל בְּיוֹתֵר בִּבְחִינַת כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב בִּבְחִינַת וְעָשִׂיתָ הַטּוֹב כַּנַּ"ל. וְעַל כֵּן יַעֲקֹב שֶׁהוּא בְּתַכְלִית הָאַחְדוּת, עַל כֵּן נַחֲלָתוֹ בְּלִי מְצָרִים לְגַמְרֵי כַּנַּ"ל:

וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כְּשֶׁקּוֹנֶה מִנָּכְרִי אֵין בּוֹ דִּינָא דְּבַר מַצָּרָא, כִּי אָמַר לוֹ לָא נִיחָא לָךְ דִּסְלִיקַת אַרְיָא מִנָּךְ. כִּי בְּוַדַּאי זֶה הַקּוֹנֶה הַשָּׂדֶה מֵהַנָּכְרִי עָשָׂה לוֹ טוֹבָה גְּדוֹלָה טוֹבָה מַמָּשׁ, כִּי הִרְחִיב גְּבוּל יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּשְׂרָאֵל כֻּלָּם בִּכְלָל הֵם בִּבְחִינַת כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב, בִּבְחִינַת נֶפֶשׁ יַעֲקֹב כַּנַּ"ל. נִמְצָא, שֶׁעִקַּר הַמֵּצַר הוּא כְּשֶׁנָּכְרִי אֵצֶל גְּבוּלוֹ שֶׁהוּא עִקַּר הַמֵּצַר, כִּי הֵם מְצָרֵי הַקְּדֻשָּׁה, אֲבָל יִשְׂרָאֵל הֵם כֻּלּוֹ אֶחָד כַּנַּ"ל. נִמְצָא, שֶׁזֶּה שֶׁסִּלֵּק הַנָּכְרִי מִן הַמֵּצַר עָשָׂה לוֹ מַמָּשׁ אוֹתָהּ הַטּוֹבָה שֶׁל דִּינָא דְּבַר מַצָּרָא, כִּי הִרְחִיב גְּבוּל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב זָר בֵּינֵיהֶם וְיִהְיֶה בִּבְחִינַת כֻּלּוֹ אֶחָד כַּנַּ"ל. וְאַדְרַבָּא, אוֹתָהּ הַטּוֹבָה גְּדוֹלָה בְּוַדַּאי בְּיוֹתֵר מִדִּינָא דְּבַר מַצָּרָא שֶׁבֵּין יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמָן כַּנַּ"ל וְעַל כֵּן דַּיּוֹ בְּטוֹבָה זוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה:

לָא נִיחָא לָךְ דִּסְלִיקִית וְכוּ' כַּנַּ"ל:

גַּם זֶה עִקַּר הִסְתַּכְּלוּת שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל הָאִילָנוֹת לַהֲבִיאָם אֶל הַתַּכְלִית שֶׁהוּא כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב, כַּמְבֹאָר הֵיטֵב בַּמַּאֲמָר וַיֹּאמֶר בֹּעַז כוּ', עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. וּכְבָר מְבֹאָר לְעֵיל שֶׁהָאִילָנוֹת הֵם בְּחִינַת הַנְּפָשׁוֹת שֶׁשָּׁרְשָׁם

בַּעֲשִׂירוּת כַּנַּ"ל, וְעַל כֵּן תִּקְּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, דְּיֵנָא דְּבַר מַצָּרָא כְּדֵי לַהֲבִיאָם לִבְחִינַת אֶחָד וְטוֹב, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הַתַּכְלִית כַּנַּ"ל, כִּי גַּם הַתַּכְלִית הַמְבֹאָר שָׁם, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה תְּפִלָּתוֹ בִּבְחִינַת אֶחָד. הוּא שַׁיָּךְ לָזֶה, כִּי הַתְּפִלָּה נִקְרֵאת נֶפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוּאֵל א' א'), "וְאֶשְׁפֹּךְ אֶת נַפְשִׁי כו'". וְשֹׁרֶשׁ הַנֶּפֶשׁ בַּעֲשִׂירוּת וְעִקַּר הָעֲשִׂירוּת הֵם הַשָּׂדוֹת כַּמְבֹאָר לְעֵיל כַּמָּה פְּעָמִים וּכְשֶׁשְּׁדוֹתָיו בְּמָקוֹם אֶחָד שֶׁבָּזֶה מְקַבֵּץ חֶלְקֵי נַפְשׁוֹ בְּיַחַד כַּנַּ"ל אֲזַי הַתְּפִלָּה הִיא גַּם כֵּן בִּבְחִינַת אֶחָד, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא הַנֶּפֶשׁ כַּנַּ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת צְדָקָה קֹדֶם הַתְּפִלָּה, כִּי צְדָקָה מְתַקֵּן הַמָּמוֹן כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ (סִימָן כה). וְתִקּוּן הַמָּמוֹן הוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַמָּמוֹן בִּבְחִינַת מַרְכָּבָה נְכָסִים מַרְכָּבָה דְּאָגָה בִּבְחִינַת פִּזּוּר הַנֶּפֶשׁ, שֶׁאֲזַי מְכַלֶּה הַמָּמוֹן יְמֵי חַיָּיו וּמְמִיתָה אוֹתוֹ. וּצְדָקָה מַצִּיל מִזֶּה בִּבְחִינַת וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת, כִּי צְדָקָה מְקַבֵּץ נִדָּחִים, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּקַבֵּץ פִּזּוּר הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אֵין הַגָּלְיוֹת מִתְכַּנְּסוֹת אֶלָּא בִּצְדָקָה וְכוּ'. וְכַמּוּבָן מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ בַּמַּאֲמָר גְּוִלָּה (סִימָן סט) שֶׁצְּדָקָה הוּא תִּקּוּן הָעֲשִׂירוּת דִּקְדֻשָּׁה וְעִקַּר תִּקּוּן הָעֲשִׂירוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁיִּהְיֶה בִּבְחִינַת אַחְדוּת הֶפֶךְ מַרְכָּבָה נְכָסִים וְכוּ' כַּנַּ"ל וְעַל כֵּן נוֹתְנִין צְדָקָה קֹדֶם הַתְּפִלָּה לְתַקֵּן שָׁרְשֵׁי נַפְשׁוֹ שֶׁיִּהְיֶה בִּבְחִינַת אֶחָד וַאֲזַי יְכוֹלִין לְהִתְפַּלֵּל בִּבְחִינַת כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב כַּנַּ"ל:

עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בַּמַּאֲמָר אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְכוּ' (סִימָן ד), שֶׁעַל יְדֵי וּדוּי דְּבָרִים לִפְנֵי הַתַּלְמִיד חָכָם מַעֲלִין אֶת הַמַּלְכוּת לְשָׁרְשָׁהּ וְכוּ', כִּי עַל יְדֵי הָעֲבֵרָה מְקַלְקֵל הַצֵּרוּף הַטּוֹב שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וּמַכְנִיס אוֹתָם בְּתוֹךְ הַסִּטְרָא אָחֳרָא, חַס וְשָׁלוֹם, בְּתוֹךְ מַלְכוּת דְּסִטְרָא אָחֳרָא. כִּי הַדִּבּוּר הוּא בְּחִינַת מַלְכוּת וְכוּ', וְעַל יְדֵי וּדוּי דְּבָרִים מְתַקֵּן הַצֵּרוּפִים וּמַחֲזִיר הַמַּלְכוּת לַה' יִתְבָּרַךְ וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה אַתָּה נִכְלָל בְּאֵין סוֹף וְזֶה בְּחִינַת זַרְקָא דְּאִזְדְּרִיקַת לַאֲתַר דְּאִתְנְטִילַת מִתַּמָּן שְׁמַחֲזִיר אֶת הַמַּלְכוּת לְאֵין סוֹף בְּחִינַת רַעֲוָא דְּרַעֲוִין. כִּי הַמַּלְכוּת הוּא בְּחִינַת רְצוֹנוֹת בְּחִינַת תְּמוּנַת אוֹתִיּוֹת וְכָל הַדְּבָרִים וְהַיְשׁוּת שֶׁבָּעוֹלָם הֵם מֵהָאוֹתִיּוֹת, הַיְנוּ מִמַּלְכוּת שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּתְגַּלֶּה מַלְכוּתוֹ בָּעוֹלָם וְעַל יְדֵי זֶה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם מֵאַיִן לְיֵשׁ. וְעַל יְדֵי שֶׁמְּבַטְּלִין אֶת הַיְשׁוּת בִּבְחִינַת הִתְפַּשְּׁטוּת הַגַּשְׁמִיּוּת, עַל יְדֵי זֶה נִכְלָלִין כָּל הָרְצוֹנוֹת בְּתוֹךְ רָצוֹן שֶׁבָּרְצוֹנוֹת וְכוּ' וְשָׁם כֻּלּוֹ טוֹב וְכֻלּוֹ אֶחָד. וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁחוֹזְרִין אֶל הַיְשׁוּת בִּבְחִינַת וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב אֲזַי מֵהָרְשִׁימוּ הַנִּשְׁאָר יוֹדְעִין, כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּחִינַת כֻּלּוֹ טוֹב וְכוּ' וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה וְהָבֵן, כִּי הֵם דְּבָרִים אֲרֻכִּים וַעֲמֻקִּים מְאֹד, עַיֵּן שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת וַעֲנָוִים יִירְשׁוּ אָרֶץ. 'אָרֶץ' הוּא דְּיֵנָא דְּמַלְכוּתָא בְּחִינַת מַלְכוּת שֶׁעוֹלָה לְשָׁרְשָׁהּ לִבְחִינַת אַיִן שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְכַּפְּרִין כָּל הָעֲוונוֹת וְכוּ', עַיֵּן שָׁם:

עִנְיַן מַצָּרָנוּת:

עַל פִּי הַתּוֹרָה "וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל רוּת" סִימָן סה, כַּמְבֹאָר מִזֶּה כְּבָר בַּדְּרוּשׁ הָרִאשׁוֹן, עַיֵּן שָׁם. וּלְבָאֵר קְצָת יוֹתֵר, כִּי מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר בִּלְעָם הַנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ בַּעַל הַשָּׂדֶה, הַיְנוּ הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּתִקּוּן הַנִּשָּׁמוֹת הַגְּדֵלִים בִּשְׂדֵה הָעֶלְיוֹן וְכוּ'. וּמְבֹאָר שָׁם שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּכָל תִּקּוּנֵי הַשָּׂדֶה וְכוּ' וְעִקַּר הַתִּקּוּן הוּא שֶׁיִּהְיוּ הַנִּשָּׁמוֹת נִכְלָלִין בִּבְחִינַת כֻּלּוֹ אֶחָד כֻּלּוֹ טוֹב, שֶׁזֶּה תִּקּוּן הַתְּפִלָּה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת הַתַּכְלִית, עַיֵּן שָׁם:

עַל פִּי הַתּוֹרָה הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּהִלְכוֹת חֲלֻקַּת שָׂתָפוּת הֲלָכָה ה', יְבֹאַר עִנְיַן מַצָּרָנוּת שֶׁבַּעַל הַמַּצָּר קוֹדֵם לִקְנוֹת הַשָּׂדֶה הַסְּמוּכָה לְגְבוּלוֹ. מִשּׁוּם וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה:

כִּי מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל שֶׁעִקַּר קִיּוּם הָאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת הוּא עַל יְדֵי יְסוֹד הַפָּשׁוּט שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַנָּהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים שֶׁהֵם הָאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. וְכַמּוּבָא מִזֶּה לְעֵיל, עַיֵּן שָׁם: